

Wacław Siwak

Kościół czci Matkę swego Pana : symposium mariologiczne w Przemyślu

Salvatoris Mater 4/4, 317-320

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Waclaw Siwak

Kościół czci Matkę swego Pana. Symposium mariologiczne w Przemyślu

23 października br. w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu odbyło się sympozjum mariologiczne pt.: „Kościół czci Matkę swego Pana”, które wpisało się w cykl różnych inicjatyw podejmowanych z okazji trwającej peregrynacji kopii cudownego obrazu Jasnogórskiego w Archidiecezji Przemyskiej.

Rozpoczęło się w auli Instytutu Teologicznego WSD w Przemyślu śpiewem *Bogurodzica*, w wykonaniu kleryckiego chóru i słowem wprowadzającym Rektora Seminarium ks. dr Mariana Rojka oraz Ks. Arcybiskupa Józefa Michalika. Rektor w swoim wystąpieniu nawiązał do przeżywanej czterdziestej rocznicy rozpoczęcia ostatniego Soboru, którego nauka, w tym także maryjna, winna być wciąż na nowo odczytywana i poznawana, co zaowocuje odnową form kultu maryjnego, bardziej odpowiadającym danym czasom oraz nadawaniem mu nowej twórczej mocy. Metropolita Przemyski zwrócił z kolei uwagę na implikacje mariologiczne, wynikające z umiejscowienia soborowej nauki o Maryi w Konstytucji o Kościele; oraz podkreślił genetyczny związek między Mariologią a maryjnością.

Na część przedpołudniową złożyły się dwa referaty: ks. dr Teofila Siudego (Częstochowa), *Teologiczne podstawy kultu maryjnego*; oraz ks. dr Kazimierza Peka MIC (Lublin), *Ku „imitatio Mariae”*.

Pierwszy z prelegentów ukazał fundament maryjnej czci, na który składają się cztery teologiczne prawdy: Boże Macierzyństwo, udział Maryi w dziele naszego odkupienia, Jej duchowe macierzyństwo oraz świętość. Całość wystąpienia Referent oparł na mocnym podłożu świadectw Biblii i Tradycji oraz najnowszych dokumentów Kościoła, w tym Liście Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej w Rzymie z października 2001 r.: *La Madre del Signore. Memoria-Presenza-Speranza*.

Drugi z prelegentów przedstawił cztery podstawowe formy czci maryjnej: 1) Szacunek i cześć; 2) Miłość (wypływającą z właściwego biblijnego(!) pojęcia, rozumienia słowa „Matka”); 3) Wzywanie. W tej części akcent padł na liturgię jako złotą regułę pobożności maryjnej. Modlić się do Maryi, ale również z Maryją i na Jej wzór. Autor zwrócił również uwagę na modlitwę dziękczynienia za Ma-

ryję. Szczególną formą modlitwy „wzywania” są akty oddania. Ks. Pek zauważył wyraźne przełożenie akcentów w nauczaniu papieskim z „niewolnictwa” na zawierzenie; 4) Naśladowanie. Tę część Autor wystąpienia wyakcentował najmocniej.

Część przedpołudniowa, której przewodniczył ks. dr Wacław Siwak zakończyła się ożywioną dyskusją oraz uroczystą koncelebrowaną Mszą świętą pod przewodnictwem ks. Abpa Józefa Michalika, który wygłosił również okolicznościowe słowo. Metropolita Przemyski w swoim wystąpieniu zwrócił szczególną uwagę na podkreślanie prawdy o godności człowieka oraz kategorię piękna w przepowiadaniu o Matce Pana.

W sesji popołudniowej, której przewodniczył ks. dr Stanisław Zygarowicz swoimi przemyśleniami dzielili się dwaj inni polscy teologowie: o. prof. Tadeusz Dionizy Łukaszuk OSPPE z Krakowa oraz o. prof. Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv z Lublina.

Pierwszy przedstawił referat zatytułowany: *Obraz święty - Ikona - sakramentale obecności*. W swoim wystąpieniu ukazał dynamiczną koncepcję ikony, jako konkretnego sposobu ujawnienia sakramentalności Kościoła. Krakowski teolog postawił tezę, opartą o przemyślenia prawosławnego teologa Bobrinskoya, że *„ikona jest sakramentem, czyli sposobem obecności i udzielania się Bosko-ludzkiej rzeczywistości Chrystusa*. Ową sakramentalność ikony przedstawił jako *jej zdolność i jej funkcję z jednej strony przenoszenia i przekazywania człowiekowi uświęcającej obecności Chrystusa i Jego świętych, a z drugiej strony - wznoszenia do Boga modlitwy osobistej i zbiorowej Kościoła*. Tytułową tezę obronił i zestawił z zachodnimi sposobami opisywania funkcji obrazu. W świetle nauczania starożytnych soborów ekumenicznych (Nicejskiego II z 787 r. i Konstantynopolańskiego IV z 867/68 r.), które mówiły o równej randze Obrazu z rangą Księgi Ewangelii, oraz w świetle wypowiedzi dzisiejszego Magisterium (min. *Mysterium fidei*) o obecności chwalebne go Chrystusa, uobecnionego w swoim przemienionym człowieczeństwie w zbawczym porządku Kościoła, Ojciec Łukaszuk zasadnie ukazał prawdę, że *przekonanie o obecności chwalebne go Pana i Jego Najświętszej Matki w obrazie i przez obraz, a nawet, śmiem twierdzić, wiara w tę obecność nie musi być uważana za specyficzną własność prawosławia, ale może i powinna być uznana za wspólne dobro całego Chrystusowego Kościoła*.

Ojciec Napiórkowski skoncentrował się w swoim wystąpieniu na negatywnej stronie maryjnego przepowiadania, zwrócił uwagę jak nie należy mówić o Maryi. Owe niewłaściwości obdarzył mianem

„Siedem grzechów głównych” przepowiadania maryjnego (taki też tytuł nosił wygłoszony referat). Owe “siedem grzechów głównych” to:

„Grzech przeciwko Bożemu Słowu”, który polega na przeroście spekulacji nad biblijną wizją dziejów zbawienia.

„Grzech przeciwko Bogu”, czyli czynienie Boga na obraz i podobieństwo swoje. Jest to jakby drugie imię grzechu opisanego wyżej. Widać to zwłaszcza w kaznodziejskim kontrastowaniu Maryi jako dobrej Mamy z Bogiem Ojcem, który w kontekście naturalnych doświadczeń słuchaczy, gorzej wychodzi w tym zestawieniu, gdyż to mama z reguły jest cieplejsza, bardziej wyrozumiała i przebacząca niż ojciec.

„Grzech przeciw Bożemu Królestwu”, polegający na dzieleniu Królestwa: jedno „sprawiedliwości” zarezerwowane Chrystusowi, drugie “miłosierdzia” zarezerwowane Maryi.

„Grzech przeciw Chrystusowi”, to głównie ukryta negacja naszej bezpośredniości z Chrystusem i przemilczaniu pięknej nauki o pośrednictwie Chrystusa, co owocuje przesadą w budowaniu pięter pośrednictwa (do Maryi, Ona do Chrystusa, Chrystus do Ojca).

„Grzech przeciwko Duchowi Świętemu” (zauważony już kiedyś przez Yves’a Congara) - swoiste zastępowanie Ducha Świętego Maryją, przypisywanie funkcji Boskiego Parakleta Maryi.

„Grzech przeciwko Matce Najświętszej”, to pomniejszanie Jej wielkości poprzez zbytne eksponowanie w czci maryjnej wzywania, pomijając naśladowanie. Maryja winna być „przedmiotem” *bezgranicznego zdumienia i zachwytu, także dziękczynienia, a również wzorem, znakiem nadziei i pociechy*. Pewną odmianą grzechu przeciwko Maryi jest, jak to określił O. Profesor, „jasnogórskie kidnaperstwo”, polegające na popularyzacji okaleczonego obraz Matki Boskiej Jasnogórskiej: sama głowa Matki. *Jasnogórski obraz to Jezus Chrystus na kolanach swej Matki, która jest w typie hodegetrii, czyli prowadzącej do Chrystusa, wskazującej na Chrystusa. Odrąbanie Chrystusa i usunięcie go z naszej narodowej ikony jest wielkim błędem, złem, zbrodnią, świętokradztwem.*

„Grzech przeciwko Ewangelii”, który polega na zbytym akcentowaniu pewnych form maryjnego nabożeństwa (jako najważniejsze, najlepsze, niezawodne), pomijając *dwie królewskie drogi ustanowione przez Chrystusa: Słowo Boże i sakramenty*.

Po tych wystąpieniach miała miejsca burzliwa (!) dyskusja. Całości sympozjum dopełnił *Akatyst* w bazylikańskiej cerkwi w Przemyśle w wykonaniu braci zakonnych.

Integralną częścią przemyskiego sympozjum był uroczyste obchodzony następnego dnia, tj. 24 października, który Jan Paweł II

wyzaczył jako liturgiczne wspomnienie bł. Ks. Jana Balickiego - Rektora Seminarium w Przemyślu, wyniesionego do chwały ołtarzy w czasie ostatniej pielgrzymki papieskiej do Ojczyzny. Na uroczysty obchód złożyła się Msza św. w przemyskiej katedrze pod przewodnictwem ks. bpa Stefana Moskwy z homilią wygłoszoną przez ks. dra Mariana Rojka – obecnego rektora WSD w Przemyślu. Po Mszy św. uczestnicy liturgii wysłuchali referatu: *Podstawy czci Maryi według bł. Jana Balickiego*, przygotowanego przez piszącego powyższe sprawozdanie. Autor opracowania na podstawie źródeł ukazał, że bł. ks. Jan Balicki fundament kultu Maryi upatruje w wielkiej godności Bożego macierzyństwa i potrzebach naszego życia wewnętrznego, które dla właściwego rozwoju potrzebuje wstawiennictwa „Pośredniczki” oraz naśladowania cnót jakimi jaśniało Jej życie. Pośrednictwo w czasach Błogosławionego, było rozumiane przede wszystkim jako rozdawnictwo łask. Natomiast ks. Balicki akcentuje wstawienniczy charakter pośrednictwa. Dla Błogosławionego Maryja-Pośredniczka to przed wszystkim Matka wstawiająca się za swoimi dziećmi, potrzebującymi pomocy. Nigdzie nie nazywa Maryję „Szafarką łask”, ani „Wszecpośredniczką”. Wyraźnie rozróżnia rozdawnictwo łask od wstawiennictwa. To Jezus rozdaje łaski, a Maryja je wyprasza. Położony akcent na naśladowanie wydaje się być również bardzo oryginalny. Według wyniesionego do chwały ołtarzy Rektora przemyskiego Seminarium prawdziwym czcicielem Maryi jest ten, kto przede wszystkim Ją naśladuje w swoim życiu. Trzeba powiedzieć, że to główny aspekt kultu maryjnego, proponowany przez ks. Balickiego.

W najbliższym czasie ukazą się drukiem wszystkie materiały z przemyskiego sympozjum w publikacji książkowej.